

APORTACIONS DEL COL·LEGI DE PEDAGOGS DE CATALUNYA AL DOCUMENT DE BASES DEL PLA ESTRATÈGIC DE SERVEIS SOCIALS 2020-2024

INTRODUCCIÓ

Des del Col·legi de Pedagogos de Catalunya volem agrair l'oportunitat que significa participar en el Pla Estratègic de Serveis Socials i poder contribuir a enfortir, dotar de contingut i enriquir el Sistema de Serveis Socials, a partir de posar en valor a totes i tots els professionals i com no podia ser d'una altra manera, reivindicar la necessària inclusió del PEDAGOG/A en tot el sistema d'atenció a les persones, des de l'atenció primària (o bàsica) fins l'atenció secundària (o especialitzada), regularitzant així una exclusió injustificada, i a voltes encoberta, del professional de la PEDAGOGIA i el seu valor dins dels equips professionals interdisciplinaris.

La CARTERA DE SERVEIS SOCIALS del 2010¹ fa molt temps que es diu que s'actualitzarà, per això l'interès del Col·legi de Pedagogos de Catalunya en elaborar la publicació "*Compendi de 14 Perfils del Pedagog/a en el Marc Social*"² on hi ha 5 documents lliurats al Departament de Treball, Afers Socials i Família, per a què es tinguin en compte les argumentacions i defensa del PEDAGOG/A en els Serveis de la Cartera que entenem hauríem de ser i no hi són.

Sabem, però, que la CARTERA no ha estat immòbil -i això ens preocupa- perquè es fan projectes pilots que després acaben sent Resolucions o Ordres que es posen en marxa i que després s'acabaran incorporant a la nova CARTERA perquè portaran temps funcionant, tot això perjudica el que defensem sobre la incorporació del PEDAGOG/A en els serveis que no hi són, perquè es fa sense el necessari debat i participació dels agents implicats i, en el nostre cas, demandants.

Compartim la declaració de principis que emana el Document de Bases, així com la seva MISSIÓ i VALORS, són valors irrenunciables que l'atenció a les persones tingui com a objectiu "promoure, prevenir i protegir les interaccions, i alhora oferir a totes les persones la cura i els suports necessaris perquè s'apoderin i siguin autònomes en el desenvolupament del seu projecte de vida, i en la integració i vinculació al seu entorn familiar i comunitari."³

La funció dels i de les professionals és acollir a la persona i conèixer llur demanda; analitzar conjuntament amb la persona demandant les seves potencialitats, les seves possibilitats, identificar i compartir els recursos de la xarxa social i comunitària, elaborar un pla d'intervenció amb la persona, acompanyar-la i donar-li tot el suport possible durant tot el procés per a què pugui reeixir.

¹ https://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/serveis_socials/la_cartera_de_serveis_socials/

² Elaborat per Pilar Morral vocal de Pedagogia Social del COPEC, a partir dels documents del Grup de Recerca de Pedagogia Social del COPEC al llarg dels anys 2015 i 2017, enviats al Departament de Treball, Afers Socials i Família: <http://www.pedagogs.cat/reg.asp?id=4205&i=ca>

³ Document de Bases PESS, Missió, pàgina 14

Les aportacions que presentem, són fruit de l'anàlisi i debat d'un grup de pedagogues compromeses personalment i professionalment amb l'atenció a les persones desenvolupant la seva tasca professional en serveis del Sistema de Serveis Socials, públics i/o privats. Professionals de la Pedagogia que amb mirada crítica, però constructiva, aporten la seva experiència professional per a contribuir a la millora dels Serveis Socials i, en conseqüència, a la millora de l'atenció a les persones, que són els destinataris dels serveis.

PALANCA 1 "LES PERSONES I LES PROFESSIONALS: MOTOR DEL SISTEMA"

EIX 1. Atenció centrada en la persona i la seva interacció familiar i comunitària

Amb l'objectiu que la població senti els Serveis Socials més a prop (des de l'aspecte vincular, no només territorial), proposem una bona **primera acollida** dels Serveis Socials Bàsics (SSB), una **prematura detecció** a través dels diferents àmbits (escola, salut, lleure,...), i també un bona **planificació i avaluació** de la intervenció a nivell d'atenció individual, familiar i comunitari.

Per aquest fi, proposem el **reforçament/ampliació de la base, S.S.B., i proposem també la homogeneïtzació del SIS** (Servei d'Intervenció Socioeducatiu no residencial d'infants i adolescents de 0-18 anys en risc) a tot el territori de Catalunya.

En aquest sentit cal atendre:

- Una important intervenció en l'atenció de la 1a Acollida de les persones que fan demanda. Pensem en l'atenció empàtica, el suport i ajuda a fer la demanda quan hi ha dificultats per fer-ho, acompanyament i orientació ample i didàctica. Pensem que caldria anàlisi i reflexió sobre les demandes que arriben Serveis Socials Bàsics i també sobre les "no demandes", per a abordar la necessitat i presa de consciència en una co-responsabilitat dins de l'enfoc de l'actuació centrada en la persona.
- Una bona planificació de les intervencions tant de les demandes individuals, familiars com les comunitàries. Creiem important una bona planificació de les atencions al ciutadà que respongui al QUE/QUINA és la situació complexa, QUINES necessitats, PER A QUÈ intervenim, a QUI va dirigit en concret i al seu context, COM actuem i avaluem.
- Una bona coordinació en xarxa de multiserveis i disciplines per atendre les tant les demandes, com les necessitats de les persones o grups que no en fan demanda a priori. Des dels serveis educatius i salut, dels esplais i caus, dels Centres Oberts o SIS... es detecten situacions que cal posar en comú per atendre de forma preventiva.
- Atenció preventiva en situacions de risc en: atenció a la Infància i l'Adolescència, els pares o nucli familiar, i el context comunitari. Atenció a situacions de risc en la Gent Gran, a situacions de violència masclista, a situacions d'assetjament en el context escolar, a separacions conflictives amb fills/es, atenció als menors no acompanyats, a les

famílies monoparentals, situacions de negligència i dificultats en pautes competencials parentals,...

- Atenció d'anàlisi i de seguiment dins l'atenció dels SSB també s'entén preventiva quant a que es vol evitar l'empitjorament o cronicitat d'algunes situacions de risc. El seguiment permet acompanyar en la conscienciació de les necessitats i el problema, així com de promoure els recursos personals, familiars i de context que a través de la comunicació d'interacció en sentit positiu i ampli, es motivi la transformació educativa de les situacions del propi cicle vital des de la infància fins a la gent gran.
- La intervenció només té sentit si és coordinada, interdisciplinària i multidisciplinària, que recolzi els diferents sabers i coneixements de cada àmbit i trobi els espais d'intersecció comuns.
- El COM intervindrem, ha d'obrir metodologies pedagògiques que ens apropin als infants, adolescents i als adults a través d'apropament domiciliari o de l'entorn escolar i temps lliure, com també a través de projectes comunitaris, projectes d'intervenció grupals, i projectes formatius que segueixin tot el procés de planificació i avaluació pedagògica.

EIX 2. Desenvolupament i participació de les professionals

En aquest EIX volem fer una petita reflexió sobre les funcions i tasques dels/de les professionals, atès que d'ençà de la crisi del 2008 els Serveis Socials Bàsics i també els Especialitzats, s'han vist desbordats per la creixent demanda tant de la ciutadania com de la pròpia administració, així com han vist disminuir el temps d'atenció a les persones i el temps a la necessària reflexió sobre la seva pràctica professional, per l'augment de la burocratització dels processos. És en aquest sentit que plantejem les següents reflexions.

No es tracta de què han de fer els/les professionals, que ho fan, sinó de dotar als/a les professionals tècnics/ques de suport metodològic i administratiu, amb menys burocràcia o amb més programes que la minimitzin, deslliurant temps als/a les professionals per dedicar-ho a les persones i a la pròpia reflexió.

És necessari distingir la feina tècnica de la feina d'execució. Els/les professionals tècnics acaben fent tasques que corresponen a d'altres professionals a qui també els cal suport, formació i recursos per a desenvolupar la seva tasca i per comprendre les indicacions que els fan els/les tècnics/ques.

Si la societat no confon la metgessa amb la infermera ni amb el cirurgià, perquè confonen, la treballadora social, la pedagoga i l'assistenta que els cuida a casa i els fa també la neteja? Considerem important que els/les professionals dels Serveis Socials s'apropin a la família i al medi, però cal preguntar-se si els/les mestres i metges ho fan habitualment, o només en casos excepcionals.

Cal molta reflexió al voltant de la funció dels professionals tècnics dins la llar, podríem caure en què assumissin una tasca de cuidador/a que no els pertoca, així com córrer el risc d'interferir en la vida familiar de la persona atesa, en la seva llar.

Per tant es fa necessària una dignificació del treball en el camp social en dues direccions: la mirada pública i de servei reduint l'estigma i, la millora dels convenis col·lectius d'acció social relativa a les remuneracions dels/de les professionals.

Cal reflexionar sobre la professionalització dels professionals tècnics dels serveis socials tant bàsics com especialitzats. Reforçant les seves competències i la formació contínua incloent plans de carrera professional, promoció i acompanyament a la funció directiva.

Es fa necessari un sanejament del sistema, una definició de les competències de cada professional que ajudin a què cadascú assumeixi la vessant que li pertoca sense oblidar la col·laboració entre sistemes, tan necessària i evident en el treball amb les persones.

Respecte a l'atenció bàsica, és hora de reconèixer que requereix d'un nivell de competències i coneixement més especialitzat en el sentit de diagnòstic i atenció a situacions concretes que per l'especificitat del servei són tributàries de derivació, sobretot en casos de salut mental i d'acompanyament en la cura ja sigui d'infants i adolescents, com gent gran o persones amb diversitat funcional.

QUE POT APORTAR EL PEDAGOG/A EN ELS SERVEIS SOCIALS BÀSICS D'ATENCIÓ PRIMÀRIA?

Com dèiem en la introducció, la participació del debat del PESS és una oportunitat per tornar a posar sobre la taula, per enèsima vegada, el valor que aporta el pedagog/a en els Serveis Socials allà on no està contemplat encara i que no acabem d'entendre perquè, ja que s'aborda la part social, s'aborda, també -i ens consta que també es reivindica- la part psicològica, doncs també s'aborda l'educativa i els PEDAGOGS/GUES⁴ som els especialistes i experts en educació a l'ample i llarg de la vida, des de la intervenció, coordinació, disseny, anàlisi i reflexió, no hi ha raons ni tècniques ni de competències⁵ per a què no hi siguem fent equip amb les disciplines amb les que compartim espais de coneixement i intervenció. A continuació argumentem, un cop més, la necessitat de ser-hi per a millorar la qualitat del Sistema de Serveis Socials.

El Pedagog/a pot aportar l'anàlisi, planificació i promoció dels recursos personals dels participants o ciutadans, per tal de promoure un millor grau d'autonomia de les persones i dins les pròpies i diverses possibilitats i del seu cicle vital.

Dins l'atenció a les persones, entenem un aspecte bàsic, el contemplar el propi procés d'aprenentatge per motivar canvis de millora de la situació complexa per la què es pot estar passant. Per incorporar noves orientacions o pautes cal primer que aquestes puguin ser enteses i

⁴ EL PROFESSIONAL DE LA PEDAGOGIA I LA PSICOPEDAGOGIA: QUI ÉS EL PEDAGOG/A, pàgina 4, Col·legi de Pedagogs de Catalunya, novembre 2018

⁵ INFORME SOBRE LES COMPETÈNCIES DEL GRAU DE PEDAGOGIA" – Consell Social del Col·legi de Pedagogs de Catalunya 16-12-2017

assimilades. En aquest procés és possible incorporar noves pautes, guies o maneres de fer i fer-les necessàries i possibles per adquirir-les com aprenentatges que impulsin progressivament cap a noves accions.

Des de la Pedagogia Social també s'entén que la família té un lloc bàsic en l'estructura educativa i d'aferrament entre els membres i la vinculació també dels seus membres amb el context social.

Com ja consta en la publicació *Compendi de 14 Perfils del Pedagoga en el Marc Social*⁶, el pedagog/a actua en els tres nivells d'intervenció social, és a dir, des del 1r nivell d'intervenció primerenca en la detecció i prevenció del risc, en un 2n nivell de promoció, apoderament, capacitació i suport a cada persona o a cada membre de la família, i en un 3r nivell d'intervenció o tractament per motivar l'acció al canvi de millora de situacions de risc greu o elevat.

Una intervenció pedagògica tindrà com a focus l'infant/adolescent tant des del diagnòstic social (de les potencialitats cognitives, emocionals i socialitzadores) com el seu seguiment individual i la interrelació familiar i social. Un altra focus és l'anàlisi de les competències, modelatge i habilitats parentals així com les intervencions per a l'enfortiment i capacitació parental. Altres focus d'intervenció estarien dins la diversitat, la coeducació i promoció de la igualtat, etc.

Les intervencions metodològiques van des del diagnòstic de la realitat, la planificació i programació de plans d'actuació i de treball amb indicadors i instruments avaluable, en aquest sentit el Pedagoga és el/la professional competent per a dur-ho a terme.

Les necessitats socials de risc o d'exclusió, requereixen d'accions formatives en dinàmiques grupals, d'assessorament i coordinació a professionals, d'atenció individual o familiar (inclusió de fins a 3 generacions), emprendre i coordinar projectes educatius comunitaris, intervencions transversals i coordinades entre els diferents àmbits així com també la formació a professionals. Un camp d'acció del professional de la pedagogia.

Amb tot volem fer constar i valer que l'adient intervenció pedagògica social, atenent des d'un moment primerenc i des dels serveis socials bàsics i el SIS, tindria una directa correlació amb la prevenció de les situacions de risc i de les situacions amb pronòstic de cronicitat, i per tant una incidència a la disminució de les derivacions als equips especialitzats.

La complementarietat de les disciplines i la inclusió del rol del pedagog/a social està avalada per la pràctica dels serveis i es contempla en el *Compendi* citat, on es justifica les funcions diferencials.

⁶ Elaborat per Pilar Morral vocal de Pedagogia Social del COPEC, a partir des documents elaborats pel Grup de Recerca de Pedagogia Social del COPEC al llarg dels anys 2015 i 2017, enviats cadascun al Departament de Treball, Afers Socials i Família. Es pot consultar a: <http://www.pedagogs.cat/reg.asp?id=4205&i=ca>

Aquest valor afegit, que se suma a les funcions generals tant dels Serveis Socials Bàsics com del Servei d'Intervenció Socioeducativa, entre d'altres serveis d'intervenció social, els aportem a la tant esperada revisió de la Cartera de Serveis Socials, expressat en espais de debat interdisciplinaris i trobades amb diferents càrrecs del Departament de Treball, Afers Socials i Família al llarg dels anys, i a l'elaboració del LLIBRE BLANC de les professions socials citat com a un dels objectius del PESS en aquest EIX.

Un LLIBRE BLANC DE LES PROFESSIONALS SOCIALS que ha de comptar necessàriament amb el Col·legis Professionals, a més d'altres agents, si tal com indica en l'objectiu, vol "(...) donar resposta als reptes de futur (necessitats, nous perfils professionals, nous models de serveis..) i fomentar el reconeixement dels i les professionals de l'SCSS." I ha de reconèixer des del minut "0" al PEDAGOG/A com un dels professionals necessaris en els equips interdisciplinaris i multidisciplinaris del Sistema de Serveis Socials, tant en l'atenció primària com la secundària.

PALANCA 2. LA VERTEBRACIÓ I LA REORGANITZACIÓ: MILLOR QUALITAT I INTEGRACIÓ

EIX 3. Xarxa social d'atenció primària: accessible, tractora i proactiva.

En aquest eix voldríem destacar l'anunciat canvi de model *"de la distribució de professionals o serveis basada en volums (...) a un sistema d'assignació de recursos sensible a les desigualtats, les necessitats de la població i la pressió o càrregues de treball"*

És una declaració d'intencions positiva, segons el nostre parer, però que faltaria explicar el com. Considerem important valorar els indicadors que es farien servir. Pensem que comportarà una reorganització, però hi ha el risc que no varii el volum atès i que difícilment es podrà millorar gaire res si no es baixen les ràtios.

En relació a l'objectiu que inclou *"establir l'ordenació i el dimensionament territorial al voltant dels equips bàsics de Serveis Socials"* podria haver poblacions o zones que requereixin serveis de major especialització. Organitzar només a partir dels Serveis Socials Bàsics el conjunt de l'ordenació, podria tenir efectes no desitjables sinó es té en compte l'especificitat dels habitants d'una zona. No és el mateix viure a l'exemple de Barcelona amb majoria de gent gran o a un barri on hi ha consums entre els joves.

I a l'objectiu que parla de la transformació dels SSB, veiem que és molt ampli i que li mancava una mica de concreció com la dimensió, direcció cap on es vol fer la transformació, etc.

Quant a la línia prioritària relacionada amb *"Revisió i definició del servei de suport tècnic als SBAS que inclogui el redisseny dels rols en el suport psicològic (...)"* Es parla del SUPORT PSICOLÒGIC, que creiem molt necessari, però no del SUPORT PEDAGÒGIC. Quants anys fa que es va preveure la figura de pedagogs/gues i de psicòlegs/gues a primària i no només no s'han

aplicat sinó que ara desapareix una d'elles. Deixem constància que en aquesta línia prioritària hauria d'afegir-se, també, "i pedagògic".

La següent Línia Prioritària "*Definició de les funcions i dels criteris d'assignació del professional de referència a l'SSB*" Apostem per la figura del Pedagóg/a com a professional que pot assumir el rol de "tutor" com a professional de referència, i fer de pal de paller en els equips professionals dels SSB.

Sobre el "*Desplegament progressiu de la xarxa social d'atenció primària, avaluació i adaptació del procés segons resultats (...)*" és important destacar que els Serveis Socials Bàsics han de comptar amb professionals de la pedagogia per donar-hi resposta atès que, com ja hem assenyalat, són els professionals amb les competències necessàries per a fer-ho de forma específica i especialitzada.

En l'última Línia, "*Definició, ordenació i desplegament de nous models de Serveis*" trobem a faltar els serveis de prevenció i atenció a la violència masclista, així com un servei de suport domiciliari a la dependència, que integri serveis d'infermeria a domicili.

Per concloure l'anàlisi d'aquest eix, volem fer notar que a les ACTIVITATS INICIADES no s'indica la redimensió i millora dels perfils professionals, una oportunitat per incorporar al pedagóg/a als Serveis Socials Bàsics.

EIX 4. Atenció social integrada

D'acord amb aquest eix, apostem per un SCSS que "*integri primària i secundària*", precisament per això cal incorporar les pedagogues i pedagogs, per atendre també des d'aquesta perspectiva i integrar la pedagogia en la primària. Aquesta idea d'integració entre ambdós sistemes, sumant els perfils professionals dels pedagogs/gues, reforça aquesta necessitat de coordinació i treball col·laboratiu entre els diferents agents.

En el moment d'integrar serveis per tal que l'atenció estigui orientada envers la persona al llarg del cicle vital, cal plantejar la creació d'eines, però també de treball i de competències personals i transversals per aquesta col·laboració entre serveis, tenint en compte la reglamentació relativa a la protecció de dades i les eines que disposa l'administració per accomplir-ho i simplificar-ho. Caldrà prevenir que aquesta integració no suposi una duplictat d'intervencions o una manca d'aquestes entre els serveis.

Acabem fent la reflexió que és evident que s'ha de comptar amb les entitats per avançar en la provisió i en la millora dels serveis, però també que cal garantir que el sistema al servei d'atenció a les persones sigui el millor servei que es pugui prestar, en aquest sentit cal garantir que els concursos públics anteposin la qualitat dels licitats per damunt de l'oferta econòmica.

PALANCA 3. L'ACCIÓ COMUNITÀRIA I LA PREVENCIÓ: UN SISTEMA MÉS PROACTIU

EIX 5. Acció comunitària inclusiva

En contextos de poca estabilitat socioeconòmica, no es promoció suficientment l'acció comunitària, i aquesta queda residual tot i l'efecte detector i preventiu.

Es fa cabdal potenciar de nou els projectes comunitaris desenvolupats per participar des dels diferents àmbits del marc social i educatiu, seguint circuits i protocols per a la detecció de situacions tant d'absentisme escolar, d'infants/adolescents no vinculats als recursos formals o informals, de detecció de violències masclistes i/o sexuals, etc. a través de la participació i inclusió.

EIX 6. Prevenció en la infància i la joventut

En primer lloc voldríem fer constar que una de les prioritats hauria de ser l'aplicació i desplegament de la Llei de Drets i Oportunitats de la infància, assignatura pendent que no pot esperar més.

En l'àmbit de la prevenció en infància i joventut valorem important incidir en elements que considerem claus i que reverteixen directament en l'eficàcia i eficiència de les propostes i objectius presentats en el Document de Bases.

En l'atenció primària considerem indispensable un impuls i millora en la coordinació entre serveis; reduint la multi intervenció dels equips i fomentant el tractament global i integral de les situacions familiars que es puguin detectar des dels serveis socials.

A tal efecte, la inclusió en situacions puntuals d'alguns serveis considerats especialitzats, ja siguin d'assessorament o en grau de col·laboració i intervenció conjunta, poden contribuir a revertir situacions de crisi en les famílies des d'una vessant preventiva; ens referim a una atenció educativa i de salut mental més especialitzada de la que actualment s'ofereix des de l'atenció primària enfocada a atendre a aquestes famílies que requereixen de suports puntuals o, que presenten pronòstic d'esdevenir tributàries de recursos especialitzats d'atenció a la infància i adolescència. És evident que els serveis especialitzats, tan de salut mental com d'atenció a la infància i adolescència, ja contemplin aquestes funcions però, la realitat ens mostra certa saturació i necessitat de refer la composició dels professionals dels equips i de millorar les sinèrgies en l'atenció que ofereixen arribant a una prevenció real, efectiva i eficient.

Per fer-ho, serà indispensable la millora en la formació i especialització dels professionals d'aquest serveis, la inclusió de noves figures professionals, com les dels pedagogs/gues, en els serveis socials d'atenció primària, en tot allò referit a la prevenció, detecció precoç, rehabilitació, capacitació parental i autonomia.

En relació al model SIS⁷, de gran impacte en l'atenció preventiva i comunitària, valorem important considerar els possibles efectes de segregació que es pot generar en barris i poblacions amb diferències socio-econòmiques significatives entre els seus habitants. Així doncs, considerem interessant de forma paral·lela al seu desplegament, incrementar i posar més esforços en d'altres mesures com la promoció de beques anuals en recursos de lleure "normalitzats" per aquelles famílies amb restricció de recursos, contribuint així a la creació d'espais de relació i socialització en plena igualtat entre els infants i adolescents reduint la possible estigmatització.

Sobre aquest model SIS, volem comentar que al 2015 i 2016 es va crear un Grup de Treball al DGAIA per a revisar-lo, on hi participàvem els Col·legis Professionals, a més d'altres agents socials públics i privats. El grup va ser dissolt, però el model de Serveis d'Intervenció Socioeducativa es va enllestir sense que els participants del Grup de Treball hi intervinguéssim, model que va la DGAIA va presentar arreu i de que també es va publicar el document "*Serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies*"⁸. On es pot observar que en el capítol 3, es defineixen un seguit de serveis en els que els PEDAGOGS/GUES estan citats indirectament o junt amb altres disciplines i que són (en negreta):

- 3.1. SERVEI DE SUPORT A LES FAMÍLIES AMB INFANTS DE 0 A 3 ANYS EN SITUACIÓ DE RISC
 - 3.1.8. Perfils professionals: Professionals amb titulació universitària en l'àmbit de les ciències socials o de la salut.
- 3.2. SERVEI D'ATENCIÓ DIÛRNA
 - 3.2.8. Perfils professionals: Director/a coordinador/a (**professional amb titulació universitària en l'àmbit de les ciències socials i de la salut**), educador/a social, integrador/a social, monitor/a de temps lliure, mestre/a i mestre/a de taller, preferentment amb experiència en l'àmbit de la infància i l'adolescència.
- 3.3. SERVEI D'INTERVENCIÓ AMB FAMÍLIES AMB INFANTS I ADOLESCENTS EN SITUACIÓ DE RISC
 - 3.3.8. Perfils professionals: Psicòlegs/òlogues, **pedagogs/gues**, treballadors/ores socials i/o educadors/ores socials amb formació en teràpia familiar i amb experiència en l'atenció a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies.
- 3.4. SERVEI D'ACOMPANYAMENT SOCIOEDUCATIU PER A ADOLESCENTS EN SITUACIÓ DE RISC
 - 3.4.8. Perfils professionals Educadors/ores socials i integradors/ores socials.
- 3.5. SERVEI D'INTERVENCIÓ SOCIOEDUCATIVA ITINERANT
 - 3.5.8. Perfils professionals: Professionals amb **titulació universitària en l'àmbit de les ciències socials** amb formació i experiència en l'atenció a infants i adolescents en situació de risc i l'atenció a les seves famílies.

⁷ Servei d'intervenció Socioeducativa

⁸ Generalitat de Catalunya. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. Col·lecció Eines, número 32. Barcelona, 2017, https://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/detalls/Article/eines_32

No és el que estem reivindicant! el que demanem és que el PEDAGOG/A tant en el SIS⁹ com en els Serveis de la Cartera que, per competència i funció, com assenyalarem en el COMPENDI (publicació citada més amunt) tingui el seu espai igual que el tenen les altres disciplines. Com assenyala Irene Casas¹⁰ en el seu article a Social.cat¹¹ *“Una de les reflexions que fem és que tot i que els professionals de la pedagogia apareixen en alguns serveis de la cartera, ho fan dins d'un genèric ‘titulació universitària’ o bé junt amb altres disciplines, cosa que a la pràctica dificulta -o impossibilita- la seva incorporació.”*

Des del Col·legi de Pedagogs, celebrem que estiguem inclosos en el “Serveis d’Atenció Famílies” (punt 3.3 del SIS), tanmateix sabem que per experiència les entitats que gestionen els serveis, al tenir la possibilitat d’escollir entre: *“psicòlegs/gues, pedagogs/gues, treballadors/res socials i/o educadors/res socials”* li resultarà més pràctic contractar un educador/a social, atès que li serà més polivalent perquè podrà cobrir qualsevol dels perfils professionals descrits ja que apareix en tots.

En resum, comentar que en la pràctica és difícil que un PEDAGOG/A pugui optar per la DIRECCIÓ o COORDINACIÓ en un dels serveis del SIS, per exemple, o de centres residencials, perquè se sol fer per promoció interna o bé s’exigeix experiència que, al no poder accedir en altres perfils dins del SIS, difícilment podrà optar a la DIRECCIÓ.

Enfocant en el marc de gestió de serveis públics, considerem indispensable que l’administració pública enforteixi l’acompanyament, seguiment i supervisió dels serveis de gestió delegada, tan en allò referent als criteris i metodologies d’intervenció com en la pròpia organització i gestió del recurs o servei.

De les propostes presentades celebrem especialment l’increment de recursos econòmics i tècnics per facilitar l’acolliment familiar, mesura de gran valor per l’atenció i cura dels infants que estem convençuts/des n’incrementarà l’interès de les famílies, doncs cal fomentar un sistema just en la provisió de serveis. El sistema de serveis socials ha d’acompanyar a les famílies i a les persones per a la seva autonomia i autosuficiència, evitant que aquestes puguin delegar en el mateix sistema la pròpia responsabilitat de cura i benestar dels seus membres.

En aquest sentit, voldríem fer especial esment a què cal treballar de forma coordinada i integral cap el retorn de l’infant o adolescent al nucli familiar, amb el suport dels professionals de la DGAIA i amb un criteri comú. I, també, a la importància de la credibilitat dels i de les professionals en el diagnòstic de l’abús sexual en infants i adolescents, fins i tot quan el menor el nega però hi ha prou evidències per a què hi hagi la sospita.

⁹ COMPENDI DE 14 PERFILS DEL PEDAGOG/A I PSICOPEDAGOG/A: “Perfils professionals i funcions diferencials del pedagog/a i psicopedagog/a en un servei d’intervenció socioeducativa” pàg. 47 http://www.pedagogs.cat/doc/Compendi14PerfilCartera_30-03-2019_A4complet.pdf

¹⁰ Irene Casas Serra, coordinadora del Grup de Recerca de Pedagogia Social del Col·legi de Pedagogs de Catalunya

¹¹ Fent valdre al pedagog/a i psicopedagog/a <https://www.social.cat/opinio/10751/fent-valdre-al-pedagoga-i-psicopedagoga>

Com comentàvem anteriorment, cal una formació continua especialitzada enfocada a la prevenció i aquesta ha de ser real, no de contenció del risc, sinó dirigida a revertir les situacions de risc per evitar situacions negligents o de desemparament. Una adequada inversió tan econòmica com humana en la base, és una millora que revertirà en la totalitat del sistema.

Per concloure volem dedicar unes línies als Menors Migrats Sols que arriben a Catalunya i que ha desbordat el sistema de protecció, esdevenint una responsabilitat de país donar-hi resposta coherent, coordinada i de qualitat.

En aquest sentit està treballant la *Taula d'atenció integral d'infants i joves migrats sols*, amb *l'Estratègia catalana per l'acollida i la inclusió dels infants i joves emigrats sols*¹². En la que el Col·legi de Pedagogs hi forma part. En aquest sentit tot i que la Taula depèn de la Secretaria d'Infància i Adolescència i Joventut, pensem que cal abordar-la també aquí en el PESS perquè forma part del Sistema Català de Serveis Socials.

És així com volem aportar que en l'acolliment i acompanyament dels menors emigrats sols, cal:

- Una visió més enllà de l'acolliment que abordi les necessitats dels adolescents (que aviat seran majors d'edat) en relació a: HABITATGE - EDUCACIÓ BÀSICA I FORMACIÓ - INSERCIÓ SOCIAL I LABORAL
- Preveure accions a diferents nivells: acompanyament personalitzat, reforçar la comunitat d'origen, cercar els referents familiars o de la comunitat a Catalunya.
- Reforçar els equips amb professionals multidisciplinaris, amb la inclusió de la pedagogia i llurs funcions diferencials¹³. Demanem l'obertura dels perfils als pedagogs/gues i psicopedagogs/gues com a professionals competents i especialitzats en infància i adolescència per sumar-nos als equips i reforçar l'atenció.

Aquests darrers mesos s'han requerit a pedagogs/gues i psicopedagogs/gues per a incorporar-se urgentment als CENTRES, igual com es deu haver fet a altres professionals d'altres disciplines. No és això el que volem. Volem ser-hi, però de forma endreçada, regulada i amb qualitat.

Entenem que tant els centres d'emergència, com en els de primera acollida i els de residència, ha de preveure equips interdisciplinaris com EDUCACIÓ SOCIAL, TREBALL SOCIAL, PSICOLOGIA, PEDAGOGIA per aportar diferents mirades i enriquir una intervenció integral del noi/a per a la seva inclusió en els circuits socials, de salut, comunitaris, educatius i laborals que els permeti créixer com a persones i com a ciutadans en la comunitat que els acull.

¹² <https://www.social.cat/documents/arxius/15087843-de7f-41c3-b0c9-aca03a5df84b.pdf>

¹³ Obra citada: "Perfils professionals i funcions diferencials del pedagog/a i psicopedagog/a en un servei d'intervenció socioeducativa" pàg. 47 http://www.pedagogs.cat/doc/Compendi14PerfilCartera_30-03-2019_A4complet.pdf

Cal cuidar als professionals: condicions laborals, obrir perfils professionals als pedagogs/gues per augmentar la qualitat del servei. No es pot pretendre seguir fent bona feina sense millorar aquestes condicions. Equips amb bones condicions laborals, podran dedicar el temps que necessitin els menors i majors per una bona atenció socioeducativa i un bon acompanyament en el seu procés d'integració i projecte de vida.

EIX 7. Les famílies com a unitat d'intervenció social

Trobem a faltar com abordar les malalties mentals i els trastorns greus en la petita infància. Els SOAF (Servei d'Orientació i Acompanyament a les Famílies)¹⁴ encara no s'han desplegat. I per si sols serà funcionals però no efectius.

Els SOAF haurien d'anar acompanyats d'un treball pedagògic que acompanyi l'espai terapèutic. La seva intervenció, més o menys puntal, cal reforçar-la i ha de néixer de plans de treball que abordin les habilitats i capacitats parentals i marentals, maternatge i cura a la petita infància, mediació dels estils de relació i vincle, que puguin accedir a les famílies des d'un entorn de confiança i especialitzat amb processos educatius.

En aquest camp educatiu el que el/la professional especialista en el camp és el/la pedagog/a. Aquest és un motiu més pel que hauria d'estar reconeguda la seva funció en els equips de base, primaris, pel reforç de tot allò relatiu a la prevenció i cura de les famílies i els seus integrants.

Igualment creiem que quan es parli de famílies monoparentals també cal fer esment a les famílies monoparentals masculines que, encara que minoritàries, existeixen.

EIX 8. Promoció de l'autonomia personal

En aquest apartat, comentar que ens preocupa la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, que s'adapti a la realitat catalana i que en el seu desplegament prevegi nous models envers l'envelliment actiu, així mateix que es revisi els criteris i que arribi de forma àgil a qui realment ho necessiti.

El sistema ha de garantir la cobertura i provisió dels suports necessaris per tal que les famílies puguin afrontar la cura de les persones dependents ja sigui en els domicilis o amb serveis subsidiaris. Cal agilitzar aquests suports i reforços i reflexionar sobre les llistes d'espera d'alguns d'aquests serveis. La inclusió de les persones en situació de dependència requereix d'una abordatge comunitari i de proximitat; de serveis que les famílies puguin escollir i adaptar a les seves necessitats.

¹⁴ https://treballiafersocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/families/SOAF/

La mirada inclusiva ha d'anar acompanyada d'accions inclusives i comunitàries, de recursos i serveis sinó mai serà una realitat. Aquesta mirada implica la col·laboració interdepartamental; plans d'ocupació per les persones amb dependència, foment de la participació real i efectiva en els àmbits comunitaris. El foment de relacions intergeneracionals, l'activació i gaudi de la gent gran, la seva valoració a nivell social i la visibilitat com a persones amb experiències, sàvies, conselleres i no pas com a càrregues per les famílies.

PALANCA 4. LA GOVERNANÇA I EL CONEIXEMENT: DECISIONS BASADES EN L'EVIDÈNCIA

EIX 9. Planificació, qualitat i transparència

La planificació en l'àmbit social, tenint en compte els requeriments de l'Administració Pública i a la lentitud dels processos de presa de decisions quan implica despesa econòmica o obertura de nous serveis i equipaments, és un tema de màxima complexitat que requereix d'un adequat diagnòstic i sobretot pronòstic de cada àmbit.

Tot i l'augment de places presentat segueix havent població a l'espera de places d'atenció. O caldria millorar la detecció o escurçar el temps de revisió i planificació perquè aquesta sigui més acurada i realista.

Els nous serveis flexibles i alternatius no poden deixar de banda la mirada de servei. Compartim la finalització del procés de concertació a les entitats prestadores de serveis socials, el dubte és si s'assumiran els serveis descentralitzats. L'experiència de pagament orientada a resultat, té molts riscos, un dels quals seria la mercantilització dels Serveis Socials, deixant de ser un sistema universal.

La provisió de serveis ha d'acomplir l'interès superior de les persones ateses sigui quina sigui l'àrea d'intervenció. Allunyant-nos de competir per preu, caldria arribar a competir per oferir el millor servei d'acord amb les necessitats detectades.

Cal repensar agilitzar processos de l'administració amb la mirada de la necessitat social. La urgència no pot suposar la pèrdua de qualitat en l'atenció a les persones.

EIX 10. Informació orientada a les persones

En tot allò relatiu a la sistematització de sistemes de tràmit i gestions en plataformes digitalitzades, cal valorar poder reforçar l'acompanyament als col·lectius que no tenen accés a les tecnologies ja sigui per dificultats personals o materials. Si més no, reforçar l'acompanyament a aquestes persones per a poder realitzar tràmits i que aquesta implementació no sigui generadora de noves desigualtats.

La pràctica intercol·legial també ens porta a donar a conèixer els diferents sabers i al treball conjunt interdisciplinari en la intervenció social en els diferents serveis d'atenció en les diferents etapes del cicle vital. Desenvolupament de jornades i congressos intercol·legials d'àmbit social.

També des del Col·legi de Pedagogs es treballa per a la inclusió del saber pedagògic diferencial en els llocs de treball del camp social, on actualment només es pot participar com a pràctiques universitàries, però no com a professionals per manca de reconeixement en la Cartera de Serveis Socials.

EIX11. Recerca i innovació

Indispensable promoure i facilitar la investigació des de la base, des del coneixement del dia a dia, amb la col·laboració de les universitats, com no podria ser d'una altra forma, però incloent en els grups d'investigació als Col·legis Professionals i als/a les professionals, alliberant temps dels professionals de totes les disciplines implicades per a què hi puguin participar.

Destacar que des del Col·legi de Pedagogs, es treballa atendre les demandes dels col·legiats entorn a les bones pràctiques i l'ètica de la professió en l'exercici de les competències, funcions i rols del pedagog/a. Així com l'anàlisi, reflexió i generació de coneixement mitjançant, els Grups de Recerca del COPEC¹⁵ conjuntament i en col·laboració amb les universitats i altres entitats.

EIX 12. Sinergies amb el món local, sector social i comunitari

Molt d'acord en què hem de sumar esforços i generar sinergies amb el grans agents implicats en els Serveis Socials com són el món local, el sector social, com reclama la *Mesa Unitària del Sector Social*¹⁶ -des d'un sentit ampli i que englobi a totes les entitats que fan atenció a les persones, directa o indirectament: tercer sector, sindicats, patronals i col·legis professionals.

No és recomanable crear xarxes paral·leles de serveis socials sinó que ha d'haver criteris comuns en la gestió dels serveis perquè els i les professionals estiguin en l'àmbit públic o privat, gaudeixen de les mateixes condicions de treball i sou.

PALANCA 5. LA INTERSECTORIALITAT: INTERVENCIÓ HOLÍSTICA

EIX 13. Resposta integrada a problemàtiques socials complexes amb quatre projectes:

1. Atenció integrada social i sanitària

¹⁵ GRUPS DE RECERCA DEL COL·LEGI DE PEDAGOGS DE CATALUNYA <http://www.pedagogs.cat/cat.asp?c=2&i=ca>

¹⁶ MESA UNITÀRIA EN DEFENSA DEL SECTOR SOCIAL <http://www.pedagogs.cat/reg.asp?id=4445&i=ca>

Els projecte 1 ja existeix però cal més inversió i aplicació dels resultats obtinguts per a fer-ne les adaptacions i millores que calguin. Són dos projectes en els que caldria comptar amb coordinacions, valoracions i intervencions conjuntes de forma planificada.

2. Inclusió social mitjançant el treball

Aquest projecte és de vital importància i demana *la implicació i treball en xarxa de tots els serveis, agents i professionals que vetllen per la inclusió socio-laboral, les aportacions que aporten, són:*

- Millorar i facilitar l'accés a una formació de les competències transversals per la recerca de feina així com dels hàbits laborals.
- Definir estratègies clares i dotar d'eines per la recerca de feina.
- Facilitar mitjançant serveis addicionals o adaptacions dels serveis actuals, la conciliació familiar amb la recerca de feina (horaris, acollida, menjadors...)
- Estudiar la realitat del mercat de treball per ajustar-nos a les necessitats d'aquest i ser coneixedores de quines són les demandes laborals.
- Promoure l'accés a una feina de qualitat (amb unes condicions i salaris mínims)
- Acompanyar en el procés d'adaptació al treball per facilitar el manteniment del lloc de feina.
- Garantir una formació continuada que afavoreixi el creixement professional i personal al llarg de la vida.

3. Abordatge integral de la vulnerabilitat energètica

Una iniciativa molt necessària i urgent que cal portar a la pràctica sense més dilacions. Tanmateix cal uns criteris comuns i un seguiment dels mateixos per evitar que pugui donar-se algun tipus d'abús que perjudicaria el projecte i, en conseqüència les famílies que realment ho necessiten.

4. Abordatge integral del sensellarisme

L'increment del parc social i d'habitatge que s'inclou, és una emergència de país difícil d'afrontar i resoldre. Hi ha molta més demanda que parc habitacional social. És imprescindible treballar amb les entitats bancàries per a que alliberin el seu parc fruit de l'especulació i els desnonaments, les entitats bancàries tenen una responsabilitat social i cal interpel·lar-los i exigir el seu compromís envers la societat.

Document elaborat per la COMISSIÓ PESS, formada per: Pilar Morral García, Irene Casas Serra, Susagna Riera Anglada, Sílvia Vilasaló Caveró i Rosa Rodríguez Gascons

Amb el suport de la Vocalia de Pedagogia Social i del Grup de Recerca de Pedagogia Social

Col·legi de Pedagogs de Catalunya

Barcelona, 30 de Novembre de 2019